

congresverslag

Radicalisering & Terrorisme

**Voorkom misstanden veroorzaakt door radicaliserende
(ideologische) groeperingen!**

www.sbo.nl/terrorisme

Studiecentrum voor
Bedrijf en Overheid

Beste lezer,

Terrorisme en radicalisering vallen wellicht wel onder een van de meest besproken nieuwsactualiteiten van de afgelopen jaren. Dit is niet geheel zonder reden, want het is immers een fenomeen met behoorlijke maatschappelijke impact. Vandaag zijn we bij elkaar gekomen om buiten de waan van de dag voor de vijfde maal samen een verdiepingsslag te maken omtrent beide onderwerpen. Centraal stond hierbij het voorkomen van misstanden die veroorzaakt worden door radicaliserende groeperingen. Uniek was dan ook dat we in ons midden meerdere ervaringsdeskundigen hadden die vanuit hun verleden inzicht konden bieden. Directeur van Van Aetsveld, Richard Franken was vandaag de dagvoorzitter en verzorgde dan ook de dagopening. Onder het publiek waren zoal aanwezig: beleidsmedewerkers bij gemeenten, preventiemedewerkers op het gebied van radicalisering en een aantal studenten.

Veel leesplezier toegewenst!

Terrorismebestrijding op het hoogste niveau

De eerste plenaire spreker was Anne Chris Vissers. Mevr. Visser is werkzaam als jurist bij de anti-terrorisme tak van de VN Veiligheidsraad. Bij de Veiligheidsraad acteert ze op het allerhoogste internationale niveau en is ze in de gelegenheid om het fenomeen daar te doorgronden. In het kader van deze functie is ze onlangs nog in Somalië gestationeerd geweest, een plek waar politiek geweld vrijwel dagelijks zichtbaar is. Ze heeft daar nuttig werk kunnen doen en bijgedragen aan het Counterterrorisme programma dat onder andere groepen als Al-Shabaab bestrijdt.

Een belangrijk punt wat ze in het begin van haar lezing maakte heeft betrekking op een wezenlijke verandering rondom terrorisme en terrorismebestrijding. We leven op dit moment in een zogenaamde 'new reality'. Waar eerst nog een wat abstractere discussie was over de terminologie is de VN nu aanbeland in een fase waarin integraal de strijd wordt aangegaan tegen terrorisme, dit samen met directoraten als Humanitair en Ontwikkelingssamenwerking. De harde realiteit

Gezien vanuit het nationale en internationale spectrum zijn trends waar te nemen in de verschijningsvormen van terrorisme, hierbij attendeert ze publiek erop dat de golf omtrent religieus geïnspireerd terrorisme nog niet voorbij is. De instabiliteit in het voormalig kalifaat zorgt mede voor een onvoorspelbare voedingsbodem waar een nieuwe golf aan jihadistisch terrorisme uit voort kan komen. Ook bestaat de kans dat personen die nu in detentie zitten op verdenking van terroristische daden of de voorbereiding daartoe verder radicaliseren. Volgens Visser hebben de radicaliseringsprogramma's niet geleid tot het gewenste effect, en blijken sommige personen zelfs te volharden in hun extreme opvattingen.

Ook is duidelijk waar te nemen het rechtsextremistisch gedachtegoed in opmars is met als duidelijk voorbeeld de aanslag in het Nieuw-Zeelandse Christchurch waar tientallen moskeegangers bij om het leven kwamen.

Ook in het tegengaan van terrorisme en radicalisering is een duidelijke kentering waar te nemen. Steeds meer activiteiten die te herleiden zijn naar vormen van terroristische daden of de voorbereiding, financiering of ondersteuning daartoe worden strafbaar gesteld.

Van extremist naar hulpverlener

Robert Örell kwam al op jonge leeftijd in aanraking met het extremistisch gedachtegoed. Nadat hij aansluiting miste met klasgenoten, vervreemde hij en kon hij zich slecht met een bepaalde stroming identificeren. In zijn zoektocht naar een identiteit kwam hij in aanraking met een cultuur van heavy-metal en uiteindelijk belande hij in de hooligan-scene om uiteindelijk te eindigen in een rechtsextremistische groepering.

Nu, jaren later is hij als directeur van Exit USA en Exit Zweden betrokken bij de hulpverlening aan personen die graag af willen stappen van hun extremistische gedachtegoed.

Hierbij geldt als motivatie voor dhr. Örell dat de focus moet zijn op het proces en niet op het einddoel. Concreet betekent dat erg veel aandacht voor de stappen die een persoon moet zetten om terug te keren in de maatschappij in plaats van focussen op het uiteindelijke doel van totale deradicalisering. Geen discussies over de ideologie, maar eerder doorvragen naar de persoonlijke situatie van iemand. Dat is het devies.

We kunnen ons afvragen waarom een extremistische groepering een enorme aantrekkingskracht heeft op bepaalde personen. De verklaring hiervoor is deels te herleiden naar de onvoorspelbaarheid en complexiteit van onze huidige samenleving. In de zoektocht naar identiteit en zekerheid raken kwetsbare jongeren soms de draad kwijt. In een gepolariseerde maatschappij is de weg naar (rechts)extremistische gedachtegoed sneller gemaakt dan je je in eerste instantie voor kan stellen. Deze groepen geven immers betekenis, zekerheid en bovenal een gevoel van superioriteit. Neem als voorbeeld de manifesten die meermaals gepubliceerd zijn alvorens de aanslagpleger overging tot zijn of haar daad, waarin zij zich duidelijk verheffen boven de andere groepen in de maatschappij.

De aanpak van Exit USA en Exit Sweden is deels gebaseerd op Robert's eigen ervaringen. Enerzijds is er aandacht voor de fysieke verwijdering tussen de extremistische groep en eventuele uitingen. Een voorbeeld hiervan is het verwijderen van tattoos en het vermijden van contact met personen uit de groep. Zo ontving Robert zelf eerst nog bemoedigende brieven, maar naarmate de tijd verstreek nam dit sterk af.

Ten tweede is het belang om de overtuigingen vanuit intrinsieke motivatie te veranderen. Het is namelijk bekend dat extremisten tot in de kern doordrenkt raken met de ideologie. Dhr. Örell maakte de vergelijking naar het verwijderen van 'de tattoo op de ziel'.

'*Aggrieved entitlement*' is een terminologie die door de Amerikaanse onderzoeker gegeven is aan het feit dat (blanke)mannen die zich bedrogen en achtergesteld voelen door de huidige maatschappij en veranderende genderrollen. Zo nu en dan uit dit ongenoegen zich met een tragische schietpartij of andere vormen van extreem geweld. Hiermee kan de realistische constatering worden gedaan dat rechts-extremisme in opmars is in zowel de Verenigde Staten als Europa.

Geïnteresseerd geraakt in Robert zijn verhaal? [Kijk dan de TEDx](#) waarin hij verdere uitleg geeft.

De allesbeslissende kogel

Wat doe je als je je drie broers kwijtraakt nadat ze zijn geëxecuteerd door het Iraanse regime?

Houd je het dan bij vredig protest, of grijp je net als Massoud Djabani in 1979 deed naar de wapens?

Na een langdurig trainings- en indoctrinatieproces in Pakistaanse trainingskampen was Masut klaar om zijn broers te wreken. Echter liep het volledig anders nadat hij bijna dodelijk werd geraakt door een kogel. Deze was afgevuurd om van hem het vierde slachtoffer te maken binnen het gezin. Dhr. Djabani belande langdurig in een ziekenhuisbed en had de tijd om na te denken over zijn extreme opvattingen.

Nadat dhr. Djabani volledig hersteld is van zowel de schotwonden als de extreme opvattingen vlucht hij naar Nederland. Hij maakt de beslissing om zijn leven te wijden aan preventie van radicalisme.

Het model wat dhr. Djabani hiervoor ontwikkeld heeft gaat vooral uit van emotie als brandstof voor radicalisering en uiteindelijk ook deradicalisering. Wanneer er een voedingsbodem is dreigen kwetsbare adolescenten van gemiddeld 15 tot 23 jaar te vervallen in een radicaliseringsproces.

Jongeren hebben sturing en richting nodig vanuit de maatschappij, anders bestaat de kans dat individuen van een terroristische organisatie inspelen op de zoektocht naar zingeving en een volwaardig bestaan. Bij de aanpak staan factoren als situatie, tijd en gevoel centraal.

In de eerste fase waarin iemand radicaliseert wordt hem of haar voorgehouden dat de organisatie een goed en nobel doel nastreeft, worden broederschappen gesloten en is iemand als het ware omarmt door de organisatie. Dit om uiteindelijk te komen tot een volhard geloof in de idealen van de organisatie waarbij niet zelden een paradijselijke toekomst voor ogen wordt gehouden.

Bovenstaande factoren staan met elkaar in verband op de volgende manier:
voedingsbodemp+ risicogroep+ trigger = radicalisering.

Dhr. Djabani stelt dat het mogelijk is te deradicaliseren, zeker wanneer er twijfel begint te ontstaan over de ideologische opvattingen. De twijfel is ook wel het begin van het losmakingsproces. Al met al ligt de sleutel van radicalisering bij een goed onderwijsstelsel en steun vanuit de overheid en de maatschappij.

13-11-2015, de impact van een aanslag

13 november 2015, de datum waarop Ferry Zandvliet samen met zijn vrienden Parijs introk om een concert van de band Eagles of Death Metal te bezoeken. Ferry doet dit vaker met een aantal kameraden, en om de traditie voort te zetten duiken ze voordat het concert begint de kroeg in. Wanneer ze in de concertzaal Bataclan aankomen valt Ferry op dat de concertzaal direct na de ingang is.

Ze zoeken een plekje in de zaal en genieten van het concert. Plots hoort hij wat knallen achter zich en kijkt achterom. Zonder verder acht te slaan draait hij zijn hoofd weer terug naar het podium, hier ziet hij nog net een van de laatste bandleden wegduiken. De knallen van zojuist waren geen sound-effecten, maar schoten. Wanneer de felle verlichting aangaat in de zaal laat het gehele publiek zich plots vallen. Nu de schoten zijn weggefallen is het voor Ferry meer dan duidelijk dat er iets niet goed is.

Ferry geeft aan dat hij vanaf dat moment geen bewuste controle meer had over zijn handelen, het zogenaamde reptielenbrein, de 'amygdala' hield hem in overlevingsmodus. Na een korte stilte herpositioneren de aanslagplegers zich en openen opnieuw het vuur, en doden meerdere concertbezoekers in de minuten die volgen. Op enig moment ziet Ferry kans om richting de nooduitgang te kruipen en te ontsnappen.

De gehele zaal luistert aandachtig naar Ferry's verhaal, want waar het eerder over de theoretische kant terrorisme ging, gaat het nu over de keiharde realiteit.

Nadat Ferry uit Bataclan ontsnapt is rent hij zo ver als mogelijk van de rampplek vandaan en wordt opgevangen in een cafeetje. Nadat hij contact gehad heeft met zijn vrienden komt de impact pas binnen. Gelukkig wordt hij direct na deze gruweldaden geconfronteerd met de tegenpool van de aanslagplegers. Een Franse vrouw vangt Ferry op en biedt hem onderdak. Eenmaal in Nederland aangekomen worden de vrienden overweldigd door de enorme media aandacht. Journalisten bestoken hen dagelijks meermaals met vragen, telefoontjes en berichten. Dit terwijl er officieel nog geen hulp aan Ferry en zijn vrienden geboden was.

Na een noodkreet op televisie komt de hulpverlening eindelijk op gang. Dit is een punt waarop we moeten investeren volgens Ferry, want hulp is na een dergelijke gebeurtenis zeker van groot belang voor de betrokkenen.

Buiten de officiële hulp om krijgt Ferry enorm veel steun van zijn omgeving, dit doet hem als vanzelfsprekend erg veel goed.

Voor Ferry is er na deze bewuste dag dan ook iets voorgoed anders geworden, hij probeert namelijk telkens positiever in het leven te staan. Iets wat hij de zaal ook graag mee wilt geven.

Inmiddels heeft dit verhaal Ferry op verschillende plaatsen gebracht, waaronder de Verenigde Naties in New York. Ook heeft hij de vader van een van de aanslagplegers ontmoet, van deze bijzondere ontmoeting laat Ferry beelden zien. Opnieuw is de zaal enorm onder de indruk.

Concluderend heeft Ferry laten zien wat de harde realiteit van terrorisme is, maar anderzijds zijn de liefdevolle reacties en de ondersteuning vanuit zijn omgeving zeker ook punten die we moeten onthouden.

Sessie REASeuro: Improvised Explosive Devices

De eerste sessie die wij bijgewoond hebben is de lezing van REASeuro. Deze sessie ging over Improvised Explosive Devices (IED). De sessie werd gegeven door Jan Kappel en Thijs van Meegen, beiden werkzaam als specialist bij REASeuro.

Volgens het Wetboek van Strafrecht is het maken van IED's strafbaar. De afgelopen jaren is het aantal bommeldingen toegenomen. Voor zo'n 300 meldingen ruikt de EOD uit. Het gevolg van zo een melding, tevens ook het doel van de hele IED op zichzelf, is het tijdelijk ontwrichten van de maatschappij. Door criminelen, voor criminele activiteiten worden steeds heftigere explosieven gebruikt. Het lijkt erop dat criminelen dus bereid zijn verder te gaan dan vroeger in het gebruik van IED's.

Uit veiligheidsoverwegingen hebben Jan en Thijs 15 dummy bommen meegenomen. Het publiek kreeg de taak om deze te vinden in de zaal. Dit was een leuke interactieve wending in deze sessie.

Enkele IED's waren goed zichtbaar en zo gevonden, maar er waren ook IED's die het publiek niet binnen de gestelde tijd kon vinden.

Sessie Dienst Gespecialiseerd Onderzoek Politie Antwerpen: Focus App

De laatste sessie werd gegeven door de Dienst Gespecialiseerd Onderzoek van politie Antwerpen. Deze lezing ging over de app Focus die de politie van Antwerpen heeft ontwikkeld en dagelijks gebruikt.

De lezing startte met het feit dat Antwerpen samen met Brussel aan de top staat met meeste uitreizigers richting de islamitische staat. Enkel in Antwerpen dienen al 3000 personen in de gaten te worden gehouden. Dienst Gespecialiseerd Onderzoek maakt voor de monitoring van deze personen gebruik van zo accuraat als mogelijke informatie.

Om deze getallen bij te houden werkt de politie van Antwerpen samen met Shield voor het opleiden van burgerpersoneel. Zo worden bijvoorbeeld winkelmedewerkers, schoonmakers in hotels opgeleid tot het herkennen van signalen die kunnen duiden op het voorbereiden van een aanslag of andere verdachte handelingen.

De app Focus wordt door zowel het politiepersoneel op straat gebruikt als door de Dienst Gespecialiseerd Onderzoek. Meldingen kunnen worden doorgegeven in deze app en foto's kunnen worden bijgevoegd in een dossier. Verschillende dossiers kunnen opgehaald en aan elkaar gekoppeld worden. Tevens kan er onderling ook informatie uit gewisseld worden. De app zorgt ervoor dat er in het veld wendbaarder gereageerd kan worden en dat bij speciaal onderzoek snel informatie gefilterd kan worden.

De Focus app laat zien dat het wel degelijk mogelijk is om op een effectieve en efficiënte manier informatiegestuurd te werken.

Partners:

Ook interessant om te volgen:

[Cursus Crisismanagement in de praktijk](#): 3 dagen – start 3 december
Weet jij wat je moet doen met een (dreigende) crisis? Je krijgt voldoende handvatten voor het inrichten van een effectieve crisisorganisatie.

[Cursus Crisiscommunicatie](#): 3 dagen – start 12 maart
Wat is jouw rol naar de media en het publiek als de organisatie zich moet verantwoorden richting de buitenwereld? Voorkom dat een incident een crisis wordt.